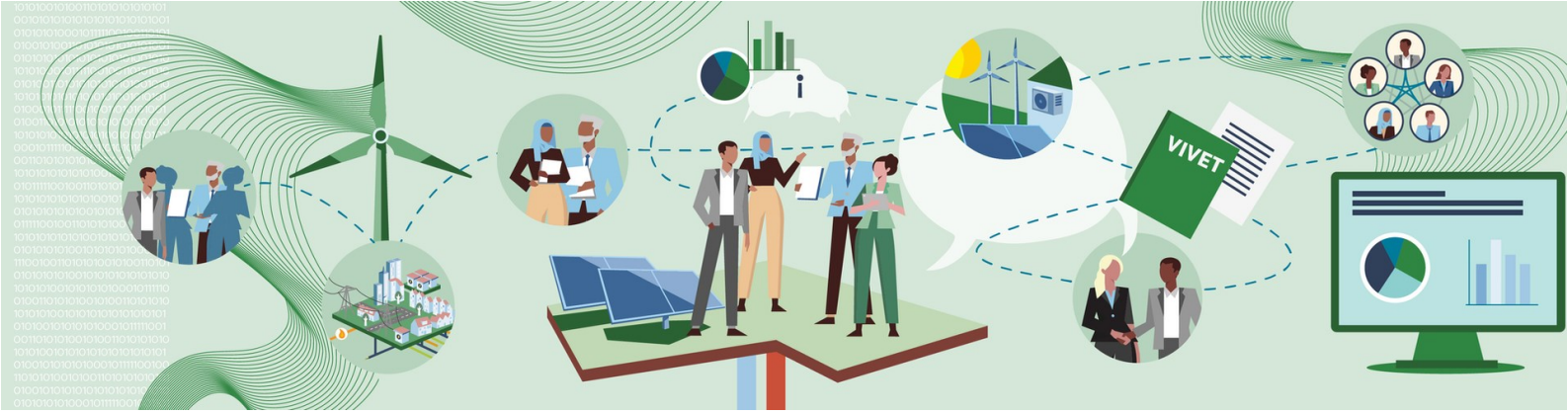

Vraagarticulatie NIP

concept

VIVET Verbetering Informatie Voorziening Energietransitie

Inhoudsopgave

SAMENVATTING 3

OP INHOUD- DE LOKALE AANPAK VAN HET NIP 3

OP PROCES - DE METHODIEK 4

WAT HEBBEN WE GEDAAN - METHODIEK & PROCES 6

Stap 1: welke informatie en indicatoren zijn er nodig? 6

Stap 2: zijn die indicatoren ook daadwerkelijk beschikbaar? 6

Stap 3: gap analyse 7

WAT HEEFT DAT OPGELEVERD – INHOUDELIJKE RESULTATEN 8

Groen – beschikbaar 8

Oranje – vraagt nog wat werk 9

Rood- vraagt wat meer aandacht 9

Geel- houdt gemeente zelf bij 11

AANBEVELINGEN 12

Doe de vraagarticulatie eerder in het proces 12

Laat een dataset ontwikkelen met het aantal lage-inkomenshuishoudens per gemeente in de doelgroep 13

Pas de vraagarticulatiemethodiek op een aantal punten aan 13

Samenvatting

VIVET heeft een vraagarticulatie uitgevoerd rondom de data- en informatiebehoefte van de lokale aanpak van het NIP (nationaal isolatieprogramma). Het doel hiervan was tweeledig: beter zicht krijgen op de informatie, indicatoren en data die gemeenten nodig hebben voor de uitvoering van de lokale aanpak van het NIP, en testen of de nieuwe methodiek van vraagarticulatie die VIVET wil gaan hanteren in praktijk ook goed werkt.

Deze vraagarticulatie heeft veel nuttige inzichten op geleverd, zowel op inhoud als op proces. **De belangrijkste: er gaat heel veel goed rondom de data voor het NIP, ook al zijn er wel een paar punten waar nog wat te winnen valt.**

Op inhoud- de lokale aanpak van het NIP

Er is nu een helder overzicht van de informatie, indicatoren en data die gemeenten nodig hebben voor de uitvoering van de lokale aanpak van het NIP. Daarnaast is in kaart gebracht of die data ook allemaal bestaan, en goed beschikbaar zijn voor gemeenten. Dat blijkt in veel gevallen zo te zijn, deels omdat gemeenten voor de lokale aanpak van het NIP zelf veel vastleggen, deels omdat er van bestaande landsdekkende bronnen gebruik kan worden gemaakt, zoals de energielabeldatabase. In sommige gevallen bestaan de data nog niet, maar kunnen deze relatief makkelijk gemaakt worden, bijvoorbeeld omdat het een aggregatie is van data die de gemeente zelf al heeft, of omdat er een maatwerkopdracht bij CBS uitgezet kan worden. In andere gevallen is de data niet beschikbaar, en kunnen deze ook niet eenvoudig beschikbaar gemaakt worden, zoals een actuele inschatting van de energetische kwaliteit van de woning

Het feit dat gemeenten veel van de informatie en data die nodig is voor het lokaal uitvoeren van het NIP zelf registreren (omdat deze data veelal onderdeel is van de aanvraag), betekent ook dat er aan de voorkant van het proces vrij veel uitzoekwerk voor gemeenten zit. Op dit moment moet elke gemeente dat zelf (of in een zelfgezochte samenwerking) doen. Dat is problematisch, omdat de bemensing bij veel gemeenten al krap is, en het brengt het risico met zich mee dat verschillende gemeenten verschillende manieren van registreren kiezen (zonder dat daar een inhoudelijke reden voor is), waardoor de indicatoren die gemeenten aan het Rijk rapporteren onderling niet goed vergelijkbaar zijn. Als deze vraagarticulatie voorafgaand aan de uitvoeren gedaan zou zijn, had deze kennis eerder verspreid kunnen worden, en was het mogelijk geweest om een aantal zaken gezamenlijk op te pakken, waardoor gemeenten veel minder uitzoekwerk zelf zouden hoeven doen.

Daarnaast gebruikt de regeling het energielabel en als alternatief de indicator ‘2 slecht geïsoleerde bouwdelen’ om de energetische kwaliteit van de woning in te schatten. Beide indicatoren zijn niet landsdekkend beschikbaar. Als deze vraagarticulatie in een eerdere fase had plaatsgevonden, had overwogen kunnen worden om explicieter te maken dat de indicatoren die een gemeente kan gebruiken om de aan te schrijven doelgroep af te bakenen, niet dezelfde hoeven te zijn als de indicatoren die een gemeente kan (of zelfs moet)

gebruiken om de subsidieaanvraag goed te keuren. In dit geval zou 'bouwjaar'[1] een mogelijke indicator geweest zijn om de populatie aan de voorkant af te bakenen. Dat is weliswaar een veel grovere benadering van de energetische kwaliteit dan het energielabel, maar heeft als voordeel dat het landsdekkend beschikbaar is, en het zou de afbakening van de populatie aan de voorkant van de regeling veel eenvoudiger gemaakt hebben (en had gemeenten daarmee een stuk uitzoekwerk/mensuren gescheeld)[2]. Hierbij is het goed om op te merken dat de huidige regeling die mogelijkheid al biedt, alleen wordt er lang niet altijd voor gekozen.

De aanbeveling is dan ook om in vergelijkbare regelingen eerder in het traject gezamenlijk met alle betrokken partijen (o.a. Rijk, VNG, gemeenten) een vraagarticulatie uit te voeren die inzicht geeft in de informatie en indicatoren die nodig zijn voor een effectieve uitvoering van de regeling, en de beschikbaarheid daarvan. Waar mogelijk zouden deze gegevens ook zo veel mogelijk voor gemeenten moeten worden klaargezet, omdat dat gemeenten veel werk en tijd kan besparen. Hierbij is het wel van belang dat de ruimte voor gemeentelijk maatwerk blijft bestaan, net zoals in deze regeling ook het geval is. Daarnaast kan ook gekeken worden hoe het verwerken van de aanvragen zoveel mogelijk geautomatiseerd kan worden, omdat handmatige checks veel tijd kosten (bij een half miljoen aanvragen, kost een elke extra minuut per aanvraag 5 manjaar).

Tenslotte is de aanbeveling om een dataset te laten ontwikkelen met het aantal lage-inkomenshuishoudens per gemeente in de doelgroep[3]. Die data ontbreekt op dit moment nog, en zou voor gemeenten wel erg nuttig zijn.

Op proces - de methodiek

Dit is de eerste keer dat VIVET op deze manier een vraagarticulatie heeft uitgevoerd, en daarmee is het ook een pilot voor de methodiek. De methodiek werkte op hoofdlijnen goed, wel zijn op basis van de ervaringen een aantal details aangescherpt en verbeterd.

In stap 1 is een met een klein kernteam een eerste schets gemaakt van de informatie en de indicatoren die gemeenten nodig hebben voor de lokale uitvoering van het NIP. Die eerste schets is voorgelegd aan een aantal betrokkenen, en later breed uitgezet voor feedback.

[1] Eventueel in combinatie met de WOZ-waarde

[2] Let op: bouwjaar is alleen geschikt voor een vereenvoudigde afbakening van de aan te schrijven populatie. Bij de aanvraag moet de aanvrager nog steeds aantonen dat er minstens 2 slecht geïsoleerde bouwdelen zijn of een slecht energielabel.

[3] Dit is geen voorwaarde van de regeling, maar een belangrijke wens van gemeenten bij de uitvoering

In stap 2 is onderzocht of de indicatoren die gemeenten nodig hebben ook daadwerkelijk bestaan en beschikbaar zijn voor gemeenten. Zo niet, dan is gekeken of het mogelijk is om dat alsnog voor elkaar te krijgen, en wat daarvoor nodig is.

In stap 3 zijn conclusies getrokken uit de eerdere stappen een aanbevelingen gedaan, wat uiteindelijk in deze memo geland is.

Al met al is het beeld dat de methodiek goed werkt, en dat het helpend is om het denken over de informatiebehoefte aan de beleidskant in eerste instantie los te trekken van de vraag ‘maar waar staat de data dan’. Het helpt om het gesprek te structureren, en het zorgt ervoor dat er voldoende rust in het proces zit om eerst onderzoeken welke vragen nu eigenlijk beantwoord moeten worden, voordat er gezocht wordt naar antwoorden.

Wat hebben we gedaan- methodiek & proces

Omdat dit de eerste keer is dat VIVET in deze vorm een vraagarticulatie heeft gedaan, wordt in dit hoofdstuk ook het proces beschreven. Wat is er gedaan, waarom, en hoe is dat bevallen? Voor de lezer die meer interesse heeft in de resultaten dan in hoe die resultaten tot stand zijn gekomen: sla dit hoofdstuk over, en ga naar het volgende.

Stap 1: welke informatie en indicatoren zijn er nodig?

Een kernteam van 3 personen heeft geprobeerd om de vraagarticulatiematrix in te vullen aan de hand van het thema 'isolatie'. Dat werkte niet goed, want 'isolatie' an sich is geen afgebakende opgave of beleidsthema, maar een middel dat ingezet wordt voor het halen van verschillende doelen (inclusief complete warmteprogramma's). Redeneren vanuit een beleidsopgave, in dit geval de lokale aanpak van het NIP, bleek wel te werken, omdat dat dat al een stap concreter is.

Daarom is eerst in beeld gebracht wat een gemeente wil kunnen doen mbt het NIP (namelijk: uitvoeren/plannen/afhandelen aanvraag woningeigenaar/ afhandelen aanvraag gemeente aan Rijk/communiceren over NIP/monitoren). Daarna is onderzocht welke detailinformatie een gemeente nodig heeft om die acties goed te kunnen uitvoeren. Tenslotte is gekeken welke indicatoren er nodig zijn om tot die detailinformatie te komen.

Een concreet voorbeeld: in het kader van het NIP ('beleidsthema'), wil een gemeente om te kunnen plannen ('wat wil je kunnen doen') meestal weten of een object onder de NIP doelgroep valt ('wat moet je dan weten'), en daarvoor zijn o.a. het energielabel en de WOZ-waarde ('indicatoren') nodig.

Dat leverde een overzicht op met beleidsbehoeften, informatiebehoeften en indicatoren. Die lijst is voorgelegd aan een aantal betrokkenen (o.a. van gemeenten), en dat leverde waardevolle feedback op. Na het verwerken van die feedback is het overzicht op de VIVET website[4] gezet zodat iedereen die dat wilde feedback kon geven. Ook dat leverde waardevolle inzichten op die verwerkt zijn tot een definitief overzicht van de indicatoren die een gemeente nodig heeft om het NIP lokaal goed uit te kunnen voeren.

Stap 2: zijn die indicatoren ook daadwerkelijk beschikbaar?

In de vorige stap is een overzicht gemaakt van de indicatoren die een gemeente nodig heeft om de lokale aanpak van het NIP goed uit te kunnen voeren. De logische vervolgvraag is dan of die indicatoren ook bestaan, en of ze beschikbaar zijn voor de gemeente.

[4] Uiteraard is dit ook verspreid via nieuwsbrieven, Linkedin, etc

Obv eigen expertise, desk research en aanvullende vragen aan gebruikers en experts is voor elke indicator gekeken of hij bestaat en of de gebruiker er bij kan. Als dat niet zo is, is gekeken wat er nodig is om dat wel voor elkaar te krijgen. Dat is verwerkt in een overzicht, met een kleurcodering zodat direct duidelijk is welke indicatoren al goed beschikbaar zijn (groen), waar nog wat werk te doen valt (oranje) en waar fundamentelere aandacht nodig is (rood).

In de oorspronkelijke opzet zouden de indicatoren geanalyseerd worden via de stappen inwinnen-uitwisselen-koppelen-opschonen-analyseren. Het bleek al snel dat dat niet goed werkte, en daarom is er gekozen voor een methodiek die veel sterker leunt op de vragen 'Bestaat de indicator'-'Kan de gebruiker er bij'- 'Zo niet, wat kan daar dan aan gedaan worden en hoe'. Dit inzicht is uiteraard ook meegenomen naar de andere pilots over vraagarticulatie.

Stap 3: gap analyse

Op basis van het overzicht van de indicatoren, de huidige stand van zaken en de mogelijke oplossingsrichtingen per indicator is gekeken wat er al goed gaat, wat er relatief makkelijk verbeterd of opgelost kan worden, en waar de fundamentelere knelpunten zitten. Ook is gekeken welke lessen er van de gaps in deze analyse geleerd kunnen worden.

Dit wordt inhoudelijk in het volgende hoofdstuk beschreven.

Wat heeft dat opgeleverd – inhoudelijke resultaten

In het vorige hoofdstuk is het proces en de methodiek van de vraagarticulatie toegelicht. In dit hoofdstuk worden de inhoudelijke resultaten besproken. Dit hoofdstuk moet gelezen worden in samenhang met de begeleidende Excel.

Zoals eerder besproken is eerst geanalyseerd wat een gemeente wil kunnen doen in het kader van het NIP (namelijk: uitvoeren/plannen/afhandelen aanvraag woningeigenaar/ afhandelen aanvraag gemeente aan Rijk/communiceren over NIP/monitoren). Daarna is onderzocht welke detailinformatie een gemeente nodig heeft om die acties goed te kunnen uitvoeren. Tenslotte is gekeken welke indicatoren er nodig zijn om tot die detailinformatie te komen.

Dat heeft geleid tot een lijst met bijna 50 indicatoren, zoals Energielabel, WOZ-waarde, datum waarop de maatregelen zijn uitgevoerd, het rekeningnummer van de eigenaarbewoner die subsidie aanvraagt, etc. Het volledige overzicht staat in de Excel in op het tabblad 'beleidskant' in kolom B (en op het tabblad 'datakant' in kolom A) . Als je als gemeente over al deze indicatoren beschikt, heb je in principe alle informatie die nodig is om de lokale aanpak van het NIP goed te kunnen uitvoeren.

Voor elke indicator is daarna gekeken waar hij vandaan komt: wat is landsdekkend beschikbaar (en waar), wat haalt gemeente uit eigen bronnen, wat houdt gemeente zelf bij op basis van de aanvraag van de inwoner, en wat ontbreekt nog. Voor de indicatoren die op dit moment nog niet beschikbaar zijn, is aangegeven of het mogelijk is om ze beschikbaar te maken, wat daarvoor nodig is, en of dat enigszins doelmatig is.

Dit is ook weergegeven in de kleurcodering: groen is beschikbaar, oranje vraagt nog wat werk, rood heeft wat meer aandacht nodig, en geel wordt door de gemeente zelf bijgehouden.

Hieronder wordt een beknopt overzicht gegeven van de resultaten.

Groen – beschikbaar

Een aantal van de benodigde indicatoren zijn goed toegankelijk en bruikbaar voor gemeenten, en vaak ook landsdekkend beschikbaar. Het gaat hier bijvoorbeeld over de WOZ-waarde[5], het bouwjaar en een eventuele monumentenstatus. Deze indicatoren zijn klaar voor gebruik, en vragen geen extra werk of inspanning.

[5] Bij de WOZ-waarde speelde in het verleden wel een probleem rondom landsdekkende beschikbaarheid. De data bestond toen ook al, maar ivm doelbinding mocht het Kadaster deze data niet in bulk aan gemeenten beschikbaar stellen. Dat is inmiddels opgelost door een aanpassing in het Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken H4, art 10, lid 1 onderdeel l

Oranje – vraagt nog wat werk

Dit zijn de indicatoren die niet kant en klaar beschikbaar zijn, maar wel relatief eenvoudig gemaakt kunnen worden. Het gaat hierbij vooral over indicatoren die gemeenten nodig hebben voor de rapportage aan het Rijk, en die gemaakt kunnen worden door informatie op objectniveau te aggregeren naar gemeentelijk niveau. Denk hierbij aan het totaal aantal aanvragen, het aantal goedgekeurde aanvragen, het aantal geïsoleerde bouwdelen en de totaal uitgekeerde subsidie.

Daarnaast geven gemeenten aan dat ze behoefte hebben aan gegevens over het aantal huishoudens binnen de doelgroep dat een laag inkomen[6] heeft. De reden hiervoor is dat sommige gemeenten extra subsidie beschikbaar stellen voor deze huishoudens[7]. Om verrassingen met het totaalbudget te voorkomen, moet een gemeente dan wel zicht hebben op het aantal huishoudens dat hiervoor in aanmerking komt. Deze data zijn momenteel niet beschikbaar, maar kunnen relatief eenvoudig gemaakt worden obv CBS microdata.

Rood- vraagt wat meer aandacht

Hier spelen problemen die wat meer aandacht vragen.

De kern van het probleem is als volgt: het beeld bestaat dat de indicatoren die nodig zijn om vast te stellen of een woning behoort tot de doelgroep van de regeling, ook bruikbaar of nodig zijn om vooraf de aan te schrijven populatie af te bakenen. Alleen: daar zijn die indicatoren altijd geschikt voor, omdat ze niet landsdekkend beschikbaar zijn.

Er zijn een paar indicatoren rood gemarkeerd, namelijk ‘energielabel’, ‘aanwezigheid 2 of meer slecht geïsoleerde bouwdelen’ en ‘als woning met Vve: grenst het object aan een slecht geïsoleerd bouwdeel’.

De achterliggende gedachte achter deze indicatoren, is om een inschatting te kunnen maken van de energetische kwaliteit van de woning. Het NIP heeft namelijk een focus op het verbeteren van slecht geïsoleerde woningen.

Er zijn echter een paar problemen met het energielabel:

1. een nieuw energielabel is vaak niet lang actueel (in elk geval niet als de nieuwe eigenaar gaat isoleren en verduurzamen)
2. het energielabel is niet voor alle woningen in Nederland beschikbaar

---

(wetten.nl - Regeling - Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken - BWBR0007230).

[6] Het verschilt per gemeente welke grens hier exact voor gehanteerd wordt, maar 110/120/130/140/150% van het sociaal minimum zijn veelgenoemde grenzen

[7] Vanuit de regeling is dit niet strikt noodzakelijk, maar veel gemeenten kiezen hier zelf voor

3. het energielabel neemt niet alleen isolatiekenmerken mee, maar ook installatiekenmerken. Daardoor is niet altijd duidelijk of een woning met een goed energielabel ook daadwerkelijk een adequaat geïsoleerde woning is.

Het alternatief om naar de slecht geïsoleerde bouwdelen te kijken is accurater, maar niet altijd goed te achterhalen. Als er geen energielabel is, is er doorgaans ook geen zicht op de isolatiegraad van de afzonderlijke bouwdelen, en kan dat alleen op basis van informatie van de aanvrager (of een expert) worden aangetoond. Dat betekent dat gemeenten die informatie niet vooraf kunnen gebruiken om de aan te schrijven doelgroep af te bakenen.

De regeling schrijft dat ook niet voor: gemeenten hebben zelf de ruimte om de aan te schrijven doelgroep af te bakenen.

Als deze vraagarticulatie in een eerdere fase had plaatsgevonden, had overwogen kunnen worden om nog explicieter te maken dat de indicatoren die een gemeente kan gebruiken om de aan te schrijven doelgroep af te bakenen, niet dezelfde hoeven te zijn als de indicatoren die een gemeente kan (of zelfs moet) gebruiken om de subsidieaanvraag goed te keuren.

Een mogelijke alternatieve indicator die makkelijker gebruikt zou kunnen worden om de populatie aan de voorkant af te bakenen is ‘bouwjaar’[8]. Dat is weliswaar een veel grovere benadering van de energetische kwaliteit dan het energielabel, maar heeft als voordeel dat het landsdekkend beschikbaar is. Daarmee zou het de afbakening van de populatie aan de voorkant veel eenvoudiger gemaakt hebben (en dat had gemeenten een stuk uitzoekwerk/mensuren gescheeld)[9]. Hierbij is het goed om op te merken dat de huidige regeling die mogelijkheid al biedt, alleen wordt er lang niet altijd voor gekozen.

Voor de verantwoording blijven de indicatoren ‘2 slechte bouwdelen’ of een slecht energielabel wel nodig, maar daar ontstaan data-technisch naar verwachting weinig problemen:

- Als een aanvrager subsidie aanvraagt voor 2 maatregelen, en aantoont dat deze maatregelen genomen worden, kun je er redelijkerwijs van uitgaan dat er minstens 2 slechte bouwdelen waren. Isoleren levert namelijk wel uitzoekwerk en ‘gedoe’ op, maar het vervangen van goede isolatie door net-iets-betere isolatie levert weinig voordeel en geen extra status op. De kans dat aanvragers na-isoleren terwijl dat niet nodig is, is daarmee zeer klein. Hierbij is het wel goed om op te merken dat gemeenten zelf

[8] Eventueel in combinatie met de WOZ-waarde

[9] Let op: bouwjaar is alleen geschikt voor een vereenvoudigde afbakening van de populatie. Bij de aanvraag moet de aanvrager nog steeds aantonen dat er minstens 2 slecht geïsoleerde bouwdelen zijn of een slecht energielabel.

verantwoordelijk zijn voor de bewijsvoering, en dat het aan te raden is dat ze dit met hun accountant afstemmen.

- Alleen als een aanvrager subsidie aanvraagt voor 1 maatregel, moet er aangetoond worden dat er een slecht energielabel is, of dat er minstens 2 slecht geïsoleerde bouwdelen zijn. Dat vraagt dan nog steeds wat uitzoekwerk, maar dat is te overzien.

Geel- houdt gemeente zelf bij

Tenslotte zijn er veel indicatoren die de gemeente[10] zelf bijhoudt. Vaak gaat het hier om indicatoren die direct nodig zijn voor de aanvraag en het afhandelen van de aanvraag, zoals NAW-gegevens van de aanvrager, bewijsmateriaal (zoals foto's en facturen) over het uitvoeren van de maatregel, en de status van de aanvraag.

Dat betekent wel dat elke gemeente moet organiseren dat deze gegevens ergens kunnen landen, dus bv moeten organiseren dat het in hun zaaksysteem gezet kan worden. Dat vraagt dus ook dat 342 gemeenten nadenken over de vraag hoe ze dit willen en kunnen inrichten. In het kader van de efficiency is het aan te bevelen om een deel van dat denkwerk gezamenlijk op te pakken, bv samen met VNG en/of NPLW.

Daarnaast geldt voor een aantal indicatoren dat sommige gemeenten ze handmatig checken voor elke aanvraag. Denk hierbij aan indicatoren zoals kloppende NAW-gegevens, een eventuele monumentenstatus, en een check of de aanvrager ook op het adres woont. Sommige gemeenten hebben dit geautomatiseerd, maar in veel gemeenten zit hier een stuk handwerk bij. Dat is doorgaans foutgevoeliger dan een automatische check, en het kost extra tijd. Per aanvraag valt die extra tijd mee, maar bij een half miljoen aanvragen, kost een elke extra minuut per aanvraag 5 manjaar extra. Ook hier loont het dus de moeite om samen met gemeenten en VNG te onderzoeken wat hier geautomatiseerd kan worden.

[10] Sommige gemeenten hebben dit uitbesteed aan een samenwerkingsverband. Lees voor deze gemeenten 'samenwerkingsverband' waar 'gemeente' staat

Aanbevelingen

Dit traject heeft twee soorten inzichten opgeleverd: inzichten over wat er verbeterd kan worden aan de beschikbaarheid van de informatie die nodig is voor het lokaal uitvoeren van het NIP, en inzichten over hoe het proces van vraagarticulatie beter kan worden ingericht. Deze inzichten worden hieronder besproken

Doe de vraagarticulatie eerder in het proces

Deze vraagarticulatie is pas tot stand gekomen nadat het NIP al enige tijd wordt uitgevoerd. Het voordeel daarvan is dat alle partijen goed kunnen aangeven hoe het in praktijk gaat, en waar ze tegenaan lopen. Het nadeel is dat sommige van de inzichten uit deze vraagarticulatie eigenlijk aan de late kant komen: als deze inzichten eerder bekend waren geweest, had dat gemeenten veel uitzoekwerk gescheeld. Dat speelt vooral op twee onderdelen:

- Veel van de informatie en data die nodig is voor het uitvoeren van de lokale aanpak van het NIP moeten gemeenten zelf registreren. Als elke gemeente zelf moet uitzoeken welke informatie en indicatoren precies nodig zijn, en hoe dat het handigste kan worden vastgelegd, en welke checks geautomatiseerd kunnen worden, wordt hetzelfde probleem in feite 342 keer opgelost. Dat is problematisch, omdat de bemensing bij veel gemeenten al krap is, en het brengt het risico met zich mee dat verschillende gemeenten verschillende manieren van registreren kiezen, waardoor de indicatoren die gemeenten aan het Rijk rapporteren onderling niet goed vergelijkbaar zijn. Als deze vraagarticulatie voorafgaand aan de uitvoeren gedaan zou zijn, hadden gemeenten veel minder uitzoekwerk zelf hoeven doen.

- De huidige regeling gebruikt het energielabel en als alternatief de indicator ‘2 slecht geïsoleerde bouwdelen’ om de energetische kwaliteit van de woning in te schatten. Beide indicatoren kennen de nodige haken en ogen. Als deze vraagarticulatie in een eerdere fase had plaatsgevonden, was dit eerder expliciet geworden. Er had dan overwogen kunnen worden om ‘bouwjaar’[11] expliciet als een criterium te noemen die gemeenten zouden kunnen gebruiken om de aan te schrijven populatie aan de voorkant af te bakenen[12]. Dat is landsdekkend beschikbaar, en had gemeenten daarmee een stuk uitzoekwerk (en mensuren) gescheeld.

De aanbeveling is dan ook om in vergelijkbare regelingen eerder in het traject gezamenlijk met alle betrokken partijen (o.a. Rijk, VNG, NPLW, gemeenten) een vraagarticulatie uit te voeren die inzicht geeft in de informatie en indicatoren die nodig zijn voor een effectieve uitvoering van de regeling, en de beschikbaarheid daarvan. Waar mogelijk zouden deze gegevens ook zo veel mogelijk voor gemeenten

[11] Eventueel icm WOZ-waarde

[12] Het energielabel of de indicator ‘2 slecht geisoleerde bouwdelen’ zou bij sommige aanvragen nog wel nodig zijn om vast te stellen dat de woning voldoet aan de eisen van de regeling

moeten worden klaargezet, omdat dat gemeenten veel werk en tijd kan besparen. Hierbij is het wel van belang dat de ruimte voor gemeentelijk maatwerk blijft bestaan, net zoals in deze regeling ook het geval is. Daarbij kan ook gekeken worden hoe het verwerken van de aanvragen zoveel mogelijk geautomatiseerd kan worden, omdat handmatige checks veel tijd kosten (bij een half miljoen aanvragen, kost een elke extra minuut per aanvraag 5 manjaar)

Laat een dataset ontwikkelen met het aantal lage-inkomenshuishoudens per gemeente in de doelgroep

Gemeenten hebben behoefte aan gegevens over het aantal huishoudens binnen de doelgroep met een laag inkomen[13]. De reden hiervoor is dat sommige gemeenten extra subsidie beschikbaar stellen voor deze huishoudens. Om verrassingen met het totaalbudget te voorkomen, moet een gemeente dan wel zicht hebben op het aantal huishoudens dat hiervoor in aanmerking komt. Deze data zijn momenteel niet beschikbaar, maar kunnen relatief eenvoudig gemaakt worden obv CBS microdata. De aanbeveling is om deze dataset voor VIVET te laten ontwikkelen.

Pas de vraagarticulatiemethodiek op een aantal punten aan

In dit traject is een nieuwe methodiek voor vraagarticulatie gebruikt. Zoals verwacht heeft dit ook een aantal inzichten opgeleverd om de methodiek verder aan te scherpen. Het gaat hierbij om de volgende punten:

- Redeneer vanuit de beleidsopgave, niet vanuit een thema. Een thema zoals ‘isolatie’ is niet afgebakend genoeg, waardoor een vraagarticulatietraject snel te groot en te onoverzichtelijk wordt. Een beleidsopgave zoals het NIP is wel concreet genoeg, omdat daar al duidelijke doelen en randvoorwaarden geformuleerd zijn.

- In de oorspronkelijke opzet zouden de indicatoren geanalyseerd worden via de stappen inwinnen-uitwisselen-koppelen-opschonen-analyseren. Het bleek al snel dat dat niet goed werkte, en daarom is er gekozen voor een methodiek die veel sterker leunt op de vragen ‘Bestaat de indicator’-‘kan de gebruiker er bij’- ‘Zo niet, wat kan daar dan aan gedaan worden en hoe’. Neem deze aanpassing mee naar de andere pilots over vraagarticulatie.

- De manier van werken is heel waardevol, maar voor veel mensen is het wennen dat er in eerste instantie alleen nagedacht wordt over wat je precies wilt kunnen doen, welke informatie je daarvoor nodig hebt, en welke indicatoren daarbij horen. Vaak bestaat de neiging om direct door te gaan naar het gesprek over de data, maar dat brengt het risico met zich mee dat er antwoorden komen voordat helder is wat de vragen nu eigenlijk zijn, en dat het gesprek zich vernauwt tot een gesprek tussen

[13] Het verschilt per gemeente welke grens hier exact voor gehanteerd wordt, maar 110/120/130/140/150% van het sociaal minimum zijn veelgenoemde grenzen

dataspecialisten over de voor-en nadelen van specifieke datasets. Dat is onwenselijk, om twee redenen. Ten eerste is het vrij zinloos om te proberen een antwoord te formuleren als nog niet helder is *waarop* er precies een antwoord moet komen. Ten tweede haken sommige beleidsmedewerkers af als het gesprek zich zuiver op de data toespitst, terwijl de beleidsmedewerkers juist degenen zijn die weten wat het doel van het beleid is, wat er mee bereikt moet worden, en welke afwegingen er in praktijk gemaakt worden (ofwel: de mensen die kunnen inschatten wat de goede vragen zijn om te stellen). Het is dus belangrijk om er voor te zorgen dat er uitgebreide aandacht is voor de beleidskant van de vraagarticulatie, want daarmee staat of valt de kwaliteit en de bruikbaarheid van het geheel.